

**БАКИРОВА НУРГУЛЬ ЖАКЫПОВНАНЫН 12.00.02 – КОНСТИТУЦИЯЛЫК
УКУК; МУНИЦИПАЛДЫК УКУК АДИСТИКТЕРИ БОЮНЧА ЮРИДИКА
ИЛИМИНИН КАНДИДАТЫ ОКУМУШТУУЛУК ДАРАЖАСЫН АЛУУ УЧУН
СУНУШТАЛГАН “КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ СОТТУК
РЕФОРМАЛАРДЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК-УКУКТУК КӨЙГӨЙЛӨРҮ” ДЕГЕН
ТЕМАДАГЫ ДИССЕРТАЦИЯСЫНА КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК ЮРИДИКА
УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАНА КР ИИМИНИН МИЛИЦИЯНЫН ГЕНЕРАЛ-
МАЙОРУ Э.А.АЛИЕВ АТЫНДАГЫ АКАДЕМИЯСЫНЫН ЭКСПЕРТТИК
КОМИССИЯСЫНЫН МҮЧӨСҮНҮН КОРУТУНДУСУ**

Юридика илиминин докторунун (кандидатынын) окумуштуулук даражасын берүү боюнча Д 12.19.592 диссертациялык кеңешинин мүчөлөрүнөн турган эксперттик комиссиянын мүчөсү, юридика илиминин доктору, профессор Муратбекова С.М. Бакирова Нургуль Жакыповнанын кандидаттык диссертациясын, анын илимий жетекчиси, ю.и.д., профессор Дуйсенов Э.Э. сунушун, Д.А. Кунаев атындагы Евразиялык юридикалык академиясынын конституциялык, эл аралык укук жана бажы иши кафедрасынын оң корутундусун, ошондой эле диссертациялык изилдөөнүн темасы боюнча жарыяланган илимий билдирүүлөрдү карап чыгып төмөнкүлөрдү билдирет:

1. Эмгектин адистикке ылайыктуулугу

Бакирова Нургуль Жакыповнанын коргоого сунушталып жаткан “Кыргыз Республикасындагы соттук реформалардын конституциялык-укуктук көйгөйлөрү” деген темадагы кандидаттык диссертациясы Кыргыз мамлекеттик юридика университетинин жана КР ИИМинин милициянын генерал-майору Э.А.Алиев атындагы Академиясынын Юридика илиминин докторунун (кандидатынын) окумуштуулук даражасын берүү боюнча Д.12.19.592 диссертациялык кеңешинин профилине туура келет жана 12.00.02 – конституциялык укук; муниципалдык укук адистиктери боюнча паспортко толугу менен жооп берет.

2. Диссертациялык изилдөөнүн темасынын актуалдуулугу

Коомдук-саясий жаңычылдыктар укуктарды жана эркиндиктерди коргоо жөнүндөгү эл аралык конвенцияларды укуктук мамлекетти өнүктүрүү курсу катары таануусу - Кыргыз Республикасынын бүткүл улуттук сот системасын реформалоонун эң маанилүү муктаждыгын аныктады.

Албетте, укуктун үстөмдүгүнүн принцибин сактоодо, конституциялык мыйзамдуулукту бекемдөөдө жетектөөчү роль сот бийлигине тиешелүү. Кыргыз Республикасында сот бийлигинин иши ар кыл адамдардын конституциялык укуктарын жана эркиндиктерин натыйжалуу коргоого багытталган.

Ата мекендик илимде сот системасынын калыптанышын жана аны реформалоонун өзгөчөлүгүн аныктоочу өз алдынча комплекстүү изилдөө буга чейин бир нече ирет жүргүзүлсө да, сунушталган диссертациялык изилдөөдө каралган айрым аспектилер актуалдуу болуп саналат жана өз убагында жүргүзүлүп жаткандыгы талашсыз.

3. Илимий натыйжалар.

Эмгекте төмөндө көрсөтүлгөндөй, илимий жактан негизделген теориялык натыйжалар берилген, ал натыйжалар юридика илимин өнүктүрүү үчүн мааниге ээ:

1- жыйынтык. Кыргыз Республикасындагы соттук реформалардын конституциялык-укуктук көйгөйлөрүнө автордук аныктама берилип, сот өзүнүн предметтештирилген ишмердүүлүгүндө саясий жана идеологиялык түзүмдөрдөгү атаандаштыктардан көз

карандысыз, эркин болууга багытталып, баарынан мурда, Кыргызстандын социумунда мыйзамдуулуктун жана адилеттүүлүктүн чыныгы кепили болуп калууга тийиш экендигине автор тарабынан түшүндүрмө жасалат.

2- жыйынтык. Кыргыз Республикасындагы соттук реформалардын конституциялык-укуктук көйгөйлөрү автор тарабынан конституциялык жана учурдагы мыйзамдарга бир катар жаңылыктарды киргизүүнүн зарылдыгы, мыйзам чыгаруу, соттук практика жана КРдеги укук колдонуу тажырыйбасын оптималдаштыруу боюнча чараларга негизделет.

3- жыйынтык. Автор тарабынан сот жана укук коргоо органдарынын колдо болгон тутумдарын модернизациялоо жана аларды сапаттык жаңы форматка логикалык трансформациялоо зарылчылыгы негизделет.

4- жыйынтык. Сот тутумун түзүмдүк жаңылануусу автор тарабынан, баарыдан мурда, Кыргыз Республикасынын Негизги мыйзамынын базасында, ошондой эле иштеп жаткан түзүмдүк уюмдаштыруунун негизинде этап-этап боюнча жүргүзүлүүгө тийиш экендиги негизделет.

5- жыйынтык. Автор тарабынан соттук-укуктук реформага карата комплекстүү мамиле кылуу бүтүндөй ченемдик-укуктук базаны, анын ичинде сот бийлигин, сот адилеттигин жүзөгө ашырууну, укуктарды жана эркиндиктерди, социумдун жана мамлекеттин кызыкчылыктарын коргоону камсыз кылуучу сапаттык жаңы моделди куруу боюнча мамлекетти өнүктүрүүнүн жалпы стратегиясынын контекстинде модернизациялоонун зарылчылыгы негизделет.

6- жыйынтык. Автор тарабынан сот тутумун реформалоонун негизги багыттары менен конституциялык-теориялык жана идеологиялык-маалыматтык жабдууну актуалдаштыруунун зарылдыгы негизделет.

7- жыйынтык. Сот тутумунун иштөөсүн оптималдаштырган сунуштар аркылуу автор тарабынан Кыргыз Республикасынын сот тутумун реформалоонун артыкчылыктуу максаттарына талдоо жүргүзүү керектиги негизделет.

8- жыйынтык. Автор тарабынан Кыргыз Республикасынын соттук-укуктук системасын мындан ары реформалоо, регламенттөө жана анын иштиктүүлүгү боюнча мыйзамдык сунуштарга негизделет.

9- жыйынтык. Автор тарабынан мыйзамдарда соттук-укуктук системанын бирдиктүү концепциясы бекитилүүгө тийиш болгон жобо негизделет. Концепция сот органдарынын иштериндеги артыкчылыктарды белгилөөгө мүмкүндүк берет жана укуктук мамилелерди жөнгө салууга болгон илимий мамилени камсыз кылат.

10- жыйынтык. Автор тарабынан КРнын Баш мыйзамындагы КРнын Жогоку сотуна мыйзам чыгарууну демилгелөө укугун берүү бөлүгүнө өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндөгү мыйзамды иштеп чыгуу жана кабыл алуу зарылчылыгы негизделет.

4. Диссертацияда айтылган ар бир натыйжанын (илимий жобонун), таланкердин корутундуларынын жана тыянактарынын негизделүү даражасы.

1-жыйынтык. Жыйынтык сот өзүнүн ишмердүүлүгүндө мыйзамдуулуктун жана адилеттүүлүктүн чыныгы кепили болуп калууга тийиш экендигин анализдөө менен негизделген жана ишенимдүү.

2-жыйынтык. Жыйынтык соттук реформалардын конституциялык-укуктук көйгөйлөрүнө байланыштуу конституциялык жана учурдагы мыйзамдарга бир катар жаңылыктарды киргизүүнүн зарылдыгына негизделген жана ишенимдүү.

3-жыйынтык. Жыйынтык сот жана укук коргоо органдарынын тутумдарын модернизациялоо жана аларды сапаттык жаңы баскычка логикалык трансформациялоо талдоо менен негизделген жана ишенимдүү.

4-жыйынтык. Жыйынтык Сот тутумун түзүмдүк жаңылануусу Кыргыз Республикасынын Негизги мыйзамынын базасында, ошондой эле иштеп жаткан түзүмдүк уюмдаштыруунун негизинде этап-этап боюнча жүргүзүлүүгө тийиш экендигине негизделген жана ишенимдүү.

5-жыйынтык. Жыйынтык соттук-укуктук реформага карата комплекстүү мамиле кылууга негизделген. Ченемдик актылар жана теориялык иштелмелер талдангандыгы менен ишенимдүү.

6-жыйынтык. Жыйынтык сот тутумун реформалоонун негизги багыттары менен конституциялык-теориялык жана идеологиялык-маалыматтык жабдууну актуалдаштыруу менен негизделген жана ишенимдүү.

7-жыйынтык. Жыйынтык сот тутумун реформалоонун артыкчылыктуу максаттарына талдоо жүргүзүүгө негизделген жана ишенимдүү.

8-жыйынтык. Жыйынтык соттук-укуктук системасын мындан ары реформалоо, регламенттөө жана анын иштикүүлүгү боюнча мыйзамдык сунуштарга негизделген жана ишенимдүү.

9-жыйынтык. Жыйынтык соттук-укуктук системанын бирдиктүү концепциясы бекитилүүгө тийиш болгон жобого негизделген жана ишенимдүү.

10-жыйынтык. Жыйынтык КРнын Жогоку сотуна мыйзам чыгарууну демилгелөө укугун берүү бөлүгүнө өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндөгү мыйзамды иштеп чыгуу жана кабыл алууга негизделген жана ишенимдүү.

5. Диссертацияда айтылган ар бир натыйжанын (илимий жобонун), талапкердин корутундуларынын жана тыянактарынын жаңылык даражасы

1-жыйынтык. Жыйынтык жарым-жартылай жаңы. Сот ишмердүүлүгү мыйзамдуулуктун жана адилеттүүлүктүн чыныгы кепили болуп калууга тийиш экендиги боюнча түшүндүрмөлөр берилген.

2-жыйынтык. Жыйынтык жарым-жартылай жаңы. Бул убакка чейин соттук реформалардын конституциялык-укуктук көйгөйлөрүнө байланыштуу конституциялык жана учурдагы мыйзамдарга бир катар жаңылыктарды киргизүүнүн системасын талдоо болгон.

3-жыйынтык. Жыйынтык жаңы. Ата-мекендик укук илиминде буга чейин сот жана укук коргоо органдарынын тутумдарын модернизациялоо жана аларды сапаттык жаңы баскычка логикалык трансформациялоо талдоо боюнча мурда аракеттер болгон эмес.

4-жыйынтык. Жыйынтык жарым-жартылай жаңы. Ата-мекендик укук илиминде Сот тутумун түзүмдүк жаңылануусу Кыргыз Республикасынын Негизги мыйзамынын базасында, ошондой эле иштеп жаткан түзүмдүк уюмдаштыруунун негизинде этап-этап боюнча жүргүзүлүүгө тийиш экендиги боюнча аракеттер көрүлгөн.

5-жыйынтык. Жыйынтык жарым-жартылай жаңы. Ата-мекендик укук илиминде соттук-укуктук реформага карата комплекстүү мамиле кылууга аракеттер болгон.

6-жыйынтык. Жыйынтык жарым-жартылай жаңы. Ата-мекендик укук илиминде сот тутумун реформалоонун негизги багыттары менен конституциялык-теориялык жана идеологиялык-маалыматтык жабдууну актуалдаштыруу боюнча изилдөөлөр болуп турган.

7-жыйынтык. Жыйынтык жарым-жартылай жаңы. Ата-мекендик укук илиминде сот тутумун реформалоонун артыкчылыктуу максаттарына талдоо жүргүзүлүп турган.

8-жыйынтык. Жыйынтык жарым-жартылай жаңы. Ата-мекендик укук илиминде соттук-укуктук системасын мындан ары реформалоо, регламенттөө жана анын иштикүүлүгү боюнча мыйзамдык сунуштар болуп турган.

9-жыйынтык. Жыйынтык жаңы. Ата-мекендик укук илиминде соттук-укуктук системанын бирдиктүү концепциясы бекитилүүгө тийиш болгон жобо биринчи жолу сунушталуда.

10-жыйынтык. Жыйынтык жаңы. Ата-мекендик укук илиминде биринчи жолу КРнын Жогоку сотуна мыйзам чыгарууну демилгелөө укугун берүү бөлүгүнө өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндөгү мыйзамды иштеп чыгуу жана кабыл алуу аракети болду.

6. Эмгектин ички жыйнактуулугуна жана алынган натыйжалардын тийиштүү актуалдуу проблеманы, теориялык жана практикалык маселени чечүүгө багытталышына баа.

Бакирова Нургуль Жакыповнанын коргоого сунушталып жаткан “Кыргыз Республикасындагы соттук реформалардын конституциялык-укуктук көйгөйлөрү” деген темадагы кандидаттык диссертациясынын жоболору Кыргыз Республикасынын сот тутумун реформалоо боюнча комплекстүү изилдөөдөн турат. Диссертацияда аныкталган корутундулар менен сунуштар мамлекеттик жана жергиликтүү органдардын ишинде, эң оболу сот системасында, Кыргыз Республикасынын Конституциялык укугу боюнча атайын курстарды даярдоо үчүн окуу-методикалык аспектиде, ошондой эле Кыргыз Республикасынын конституциялык жана процесстик мыйзамдарын оптималдаштыруу боюнча иш процессинде пайдаланылышы мүмкүн.

7. Диссертациянын негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын жана натыйжаларынын жарыялангандыгына ырастамалар

1. Бакирова Н.Ж. О некоторых предпосылках судебно-правовой реформы в Кыргызстане [Текст] / Н.Ж. Бакирова // Евразийская юридическая академия им. Д.А.Кунаева, Алмата - 2019. ISBN 978-601-7440-35-0 – Стр. 26–30.
2. Бакирова Н.Ж. О некоторых аспектах развития судебной власти в контексте судебно-правовой реформы в Кыргызстане [Текст] / Н.Ж. Бакирова // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана, Общественное объединение "Общественная академия ученых Кыргызской Республики" (Бишкек)- 2019. - № 8. – Стр. 106–109.
3. Бакирова Н.Ж. О некоторых теоретико-правовых аспектах становления судебной власти в Кыргызстане [Текст] / Н.Ж. Бакирова // Научный альманах – 2016. – № 8-2(22) – С. 37-40
4. Бакирова Н.Ж. О некоторых аспектах развития конституционного контроля в общем механизме власти в Кыргызстане [Текст] / Н.Ж. Бакирова // Научный альманах – 2016. – № 8-2(22) – Стр. 41-44
5. Бакирова Н.Ж. Об институциональных аспектах развития судебно-правовой системы в Кыргызской Республике [Текст] / Н.Ж. Бакирова // Известия ВУЗов Кыргызстана – 2019. – № 7 – Стр. 105-108
6. Бакирова Н.Ж. К вопросу о становлении судебной системы в Кыргызской Республике [Текст] / Н.Ж. Бакирова // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана – 2020. – №1 – Стр. 95-99.

8. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна шайкештиги

Автореферат диссертациянын мазмунуна, андагы изилдөөдө коюлган максаттар менен маселелерге толугу менен ылайык келет. Ошондой эле авторефераттын кыргыз жана англис тилдериндеги бирдей маанидеги резюмеси бар.

9. Башкы уюмду, расмий оппоненттерди дайындоо жөнүндө сунуштун негиздүүлүгү

Комиссиянын мүчөсү катары кандидаттык диссертация боюнча төмөнкүдөй дайындоолорду сунуш кылат:

- башкы уюм - Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын А. Алтмышбаев атындагы философия, укук жана социалдык-саясий изилдөөлөр институтунун укук бөлүмү;
- 1 расмий оппонент – Молдоев Э.Э., юридика илиминин доктору, профессор (12.00.02);
- 2 расмий оппонент – Казакбаев М.К., юридика илиминин доктору, профессор (12.00.02).

Комиссиянын мүчөсү катары, Д.12.19.592 диссертациялык кеңешине Бакирова Нургуль Жакыповнанын 12.00.02 – конституциялык укук; муниципалдык укук адистиктери боюнча юридика илиминин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу үчүн сунушталган “Кыргыз Республикасындагы соттук реформалардын конституциялык-укуктук көйгөйлөрү” деген темадагы кандидаттык диссертациясын кабыл алууну сунуш кылам.

Комиссиянын мүчөсү:
Юридика илиминин доктору, доцент

С.М. Муратбекова

Комиссиянын мүчөсүнүн колун ырастайм:
Диссертациялык кеңештин окумуштуу секретары,
юридика илиминин кандидаты, доцент

Н.А. Мусабаева

17.02.2020

